№ 91.

GAZETA KORRESPONDENTA

WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 12. LISTOPADA ROKU 1799. we WTOREK.

z Wiednia dnia 2. Liſtopada.

Gazeta Dworſka donosi co naſtępuie.— Podług rapportu Arcy-Xiążęcia *Karola* z *Donaueschingen* pod dniem 25. Października, forpoczty G. *Görger* kommendę po chorym Xiążęciu *Shwarzenberg* maiącego, ſtoią przed *Heidelsheim*, *Müncesheim*, *Zinsenhausen* i *Eppingen*.— Na dniu 21 Października nieprzyiaciel wyruszył przeciw *Filipsburgowi* i attakował forpoczty G. L. *Reingrafa dę Salm* lecz nazaiutrz znowu ſię cofnął, i kommunikacya z fortecą nie ieſt zatamowana. Armia *Roſsyiſka* z którą ſię także korpus G. *Korſakowa* połączył, rozłożyła ſię pomiędzy *Lindau* i *Hohenembs*.

Podług rapportu G. *Melas* pod dniem 20. Października z *Montenera*, nieprzyiaciel dniem wprzody ponowił attaki do naszych forpocztów, mianowicie do wsi *Bezinette*. Z początku rozumiano, iż attak generalny naſtąpi, i armia już ſię do niego przygotowywała, lecz potym spoſtrzeżono wkraczaiącą tylko dywizyą G. *Victor*, przeto G. *Melas* rozkazał ią odeprzeć doſtateczney liczbie woyſka pod kommendą F. M. L. *Ott*, G. *Nobili* i G. *Gotesheim*, attak od tych wszyſtkich kolumn razem, uſkuteczniony był o godzinie 3 po południu, a lubo nieprzyiaciel mocny z początku dawał odpor, iednakże przymuszony zoſtał do cofnienia ſię, będąc od naszey kawaleryi na iednym ſkrzydle i w tyle zagrożony. Wieś *Bezinette* była już znowu w ręku naszych o godzinie 4. a nieprzyiaciel do pozycyow ſwoich w gorach zoſtał zapędzony. Miał w tey okazyi znaczną ſtratę w zabitych i rannych. Trzech także officerow i bliſko ſta ludzi z iedną armatą wpadło wręce nasze, z naszey ſtrony mielismy bardzo mało zabitych i tylko 60 rannych ludzi.

z Londynu dnia 22. Października.

Dnia 9. t. m. bliſko *Texel* przy wyspie *Flye* zdarzył ſię okropny przypadek. Fregata *Lutine* od 23 armat pod kapitanem *Skinner* naładowana pieniędzmi dla armii *Hollenderſkiey* i dla miaſta *Hamburga* dla ktorego wiozła 140000 funtow ſterlin: (5,600,000 zł. pol.) a podług innych 300,000 (12 millionow zł.) całkowicie zatoneła. Cały ekwipaż i podrożni zgineli; pomiędzy innemi znaydował ſię ſyn iednego z naszych naypierwszych Negocyantow. Zrana znaleziono dwoch ludzi, z ktorych ieden natychmiaſt umarł, a drugi ktory go przeżył, ieſt pisarz urzędowy nazwiſkiem *Schabrack*. Admirał *Mitchell* donioſł o tym nieszczęściu Admiralicyi przez wyſłany okręt *Espiegle* i kutter *Fox*. Ta fregata wyszła dnia 9 z *Jarmuth*, i zatoneła w nocy pomimo uſiłowań kapitana *Portlock* i mieszkańcow z brzegow przybyłych.

Admirał *Dunkan* odebrał rozkaz powrocenia natychmiaſt z ſwoią flottą do *Texel* Nieodebraliśmy innych wiadomości z *Hollandyi* iak tylko, iż Xże *d' York* był bliſkim zawarcia konwencyi dla powrotu swoiey armii. Przybyło iuż do nas wielu chorych i rannych z tego kraiu, do ktorego wychodzi znaczna liczba ſtatkow dla odwiezienia woyſka.

Liſt z *Jarmuth* pisany potwierdza, iż Admirał *Dikſon* nie miał szczęścia opanować bądź przez bitwę bądź przez kapitulacyą reszty *Hollenderſkiey* flotty znayduiącey ſię w *Helvoetfluis* i na *Mozie*. Będąc na wysokości *Gorée*, wyprawił porucznika *Yellard* w poselſtwie do *Helvoetfluis*, lecz był natychmiaſt odeſłany bez odpowiedzi. Znayduiące ſię tam okręty są: *Brutus* od 70 armat, *Burckwelt*, *Courtrand*, *Doggerbanck*, Jan *Witt*, i *Neptun* od 68. *Zgoda*, *Juno*, od 32 i *Scypion* od 24.

Sir Sidney Smith przyſłał z *Syryi* dzielnego konia *Arabſkiego* z całkowitym ubiorem dla Hrabiego *Spencer* Prezydenta Admiralicyi. Olſtra i cugle są z czyſtego złota.— Powrot Generała *Buonaparte* sprawuie tu iak naymocnieysze wrażenie.— Nasze gazety zapewniaią, iż Krol *Sardyńſki* ma odprawić podroż do *Wiednia*, ponieważ ma ieszcze trudności w powroceniu do swoiey ſtolicy.

Jeden *Francuż* nazwiſkiem *Lire* miał śmiałość i zręczność udać ſię za poſłańca Krolewſkiego, i kazać ſię tym sposobem iak nayspiesznie y i bez żadnego wydatku przewieść z *Londynu* do *Holyhead*, a ztamtąd na ſtatku pocztowym do *Dublina*. Jeszcze do tego czasu wynaleść go nie można, pomimo wszelkich ſtarań ktore tym końcem czyniono.

Dnia 25. Października.

Odebrano tu wiadomość o zawieszeniu broni i konwencyi w *Hollandyi*. Artykuły nie są ieszcze urzędownie wiadome; mowią tylko o iednym ktory powraca na wolność Admirała *Story* i 8 tyſięcy jeńcow, ten artykuł sprawił tu iak naymocnieyſze wrażenie. Z tego zawieſzenia broni domyślano ſię tu, iż idzie o zawarcie pokoiu, lecz trudno temu wierzyć w tym momencie, gdy Rząd nasz wchodzi w umowę z Imperatorem *Roſsyiſkim* względem otrzymania nowego korpuſu poſiłkowego od 20 tyſięcy ludzi, ktory ma bydź wraz z korpusem z *Hollandyi* przybyłym, przeznaczony przeciw *Francyi* z iednym Xciem *Francuzkim*.

Papiery naſze trzyprocentowe ſtoią na 58.— Dwie bogate galliony *Hiszpańſkie* zoſtały do *Plymouth* przyprowadzone z rozmaitemi towarami i 3 millionami dollarow.— Kapr także *Francuzki le Bordelais* i inny ſtatek od 18 armat zoſtał schwytanym.— *Hiszpania* ogłoſiła wyrok aby żaden okręt neutralny od brzegow *Angielſkich* przychodzący, do *Havannah* nie zawinął.— *Aldermann Combe* zoſtał obrany prezydentem *Londynu*.— Z naszą armią przybędzie także do *Anglij* wielu oraniſtow. Jeden okręt przywiozł iuż ich 600, a ieszcze trzy inne są niemi napełnione.— Z prywatnego liſtu z *Florencyi* okazuie ſię, iż żadney nie ma nadziei aby ſię *Malta* poddała. Załoga otrzymała nowy zapas żywności z kraiow *Barbaryiſkich* i *Tulonu*.— Admirał *Dikson* popłynął do *Helder* z 4 okrętami liniowemi, 1 Admiralſkim *Roſsyiſkim* i trzema małemi ſtatkami woiennemi. — Jeżeli mieysce zatonięcia fregaty *Lutyna* odkryte zoſtanie, wtedy pozoſtanie ieszcze nadzieia, iż można będzie wydobyć z dna morſkiego ſkarby zatopione Za rządow *Jakuba II. Anglicy* uzbroili ieden okręt dla wyszukania ładunku okrętu ktory był ſię rozbił przy brzegach południowey *Ameryki*. Udał ſię zamyſł i wydobyto 300,000 funtow ktore iuż od 44 lat na dnie morſkim leżały.— Zapasy żywności ktore na ſtałym lądzie dla armii naszey w *Hollandyi* były przysposobione, maią bydź teraz przewiezione do *Anglij*.— Kapitan *Cunningham* na fregacie *Clyde* rozpoznawał flottę *Francuzką* w *Brest* i znalazł ią gotową do wypłynienia w liczbie 48 okrętow liniowych i 16 fregat.

Z *Neapolu* odbieramy wiadomość, iż to miaſto bardzo ieſt zagrożone przez *Kalabryiczykow*. Kapitan *Trowbridge* muſiał żonierzy ſwoich morſkich i maytkow na ląd wysadzić, dla odbywania patrolow około ſtolicy. Krol ani myśli o powrocie tamże swoim, dla czego kardynał *Ruffo* urząd Vice-Krola sprawuie, lecz nieukontentowanie tu i owdzie tleie w popiele.— Tym czasem Dwor *Neapolitańſki* dawał w ogrodach ſwoich wielkie uroczyſtości dla Lorda *Nelſon*. Wyſtawiono tam świątynię ſławy, w ktorey trzy figury woſkowe widzieć ſię dały. Srzednia wyobrażała Lorda *Nelſona* (teraz Xiążęcia dę *Bronti w Sycylij*) w zupełnym mundurze *Angielſkim*. Nad nim unoſiła ſię ſława lecąca z trąbą w ręku, zupełnie twarzą do piękney lady *Hamilton* podobna. Obok ſtała inna figura wyobrażaiąca *Williama Hamiltona* w mundurze *Windsor* i z orderami. Krol zdiąwszy własną ręką z głowy figury wyobrażaiącey *Nelſona* laur, włożył go na głowę prawdziwego bohatera, i ten noſił go przez całą uroczyſtość. W około świątyni poſtawione były rozmaite piramidy *Egipſkie* na ktorych imiona bohaterow *Angielſkich*, *Neapolitanſkich*, *Tureckich* i *Moſkiewſkich* w ninieyszey woynie wſławionych wyryte były, na sukniach zaś ſławy wyszyte były imiona tych, ktorzy w bitwie nad *Nilem* walczyli. Muzyka grała pieśni *Rule Britannia* i *God ſave the king*, a całe zgromadzenie nauczywszy ſię wprzod wymawiania ſłow *Angielſkich* przyspiewywało. Uroczyſtość zakończyła ſię feierwerkiem wyobrażaiącym bitwę pod *Abukir*, przy czym okręt Admiralſki *Francuzki* na powietrze był wysadzonym.

Z *Indyow* wschodnich odbieramy wiadomość, iż iuż wszyscy 13 synow *Tippo Saiba* poddali ſię *Anglij*. Gdy ciało *Tippo Saiba* w ziemię chowano, powſtała wielka burza i piorun ſiedmiu żołnierzy *Angielſkich* zabił. Mieszkańcy *Myſore* poczytuią to za zemſtę Niebios.— Nic bardziey nie dowodzi trudności iakim teraz handel nasz podlega, iak to, iż zeszłego piątku nie wiedziano iak uſtanowić kurs w *Londynie*.— Około *Dublina* daią ſię widzieć liczne rozboie, zapewne przez zbiegłych i ukrywaiących ſię insurgentow popełniane.

Od granic Hollenderſkich d. 26. Paździer:

Prezydent pierwszey Izby Ciała Prawodawczego *Batawſkiego* w iedney mowie ſwoiey oświadczył publiczne dzięki przyiaciołom ludzkości, ktorzy tak szlachetnie zatrudnili ſię losem rannych żołnierzy, lub Obywateli szkodę w tey wyprawie ponoszących. Wzmiankował mianowicie iedną pannę w *Harlem*, ktora codzień dla całego ſzpitalu iedzenie gotowała, a ktorey ſkromność nie dozwoliła aby wymienioną publicznie zoſtała. Liczba rannych *Francuzow* ieſt wielka, część ich do dawnych departamentow przewieziona będzie.— Słychać, iż przyſtąpienie *Szwecyi* do koalicyi przeciw *Francyi* nie naſtąpi, z powodu, iż negocyacye względem subſidiow w *Anglij* nie przyszły do ſkutku.

z Paryża dnia 25. Października.

Lemercier Prezydentem Rady ſtarszych, a *Lucyan Buonaparte* (dla uczynienia honoru bratu iego) Prezydentem Rady 500. obranym zoſtał.— *Buonaparte* pokazał ſię już kilka ra-

zy publicznie na koniu i w mundurze, zawsze tłumem ludu otoczony.

Znacznieysze dzieła kunsztow zabrane w *Toſkanij* wkrotce w muzeum narodowym złożone zoſtaną. Nayznacznieysze ieſt ſławny obraz Rafaela *Madona della Sedia*. Autorowie innych ſą: *Michel-Angelo*, *Julia-Romano*, *Rubens*, *Titien*, *Guido*, *Albnno*, *Salvator-Rosa*, *Dominicain*, *Correge*, *Parmesan* &c.

Jeden z naszych dziennikow wyraża, iż Prezydent Dyrektoryatu *Gohier* wzbrania ſię podpisać wyrok przeciwko dziennikarzom; chce on wolności druku bez reſtrykcyi.

Osnowa powodow, które Dyrektoryat wyraził w ſwoim wyroku względem miaſta *Hamburga* pod dniem 17 Vendemiaire (*8 Paźdz:*) była naſtępuiąca: Zważywszy 1. iż osadzenie w więzieniu *Hamburſkim* obywatelow *Naper-Tandy i Blackwell* naturalizowanych we *Francyi* i zoſtaiących w ſłużbie Rzeczypospolitey, oraz OOb. *Morris* i *Corbett*, i ich wydanie Agentom *Angielſkim*, ieſt wyſtępkiem przeciwko prawom narodow, zbrodnią przeciwko ludzkości, i uczynioną Rzpltey Francuzkiey zniewagą. 2. Iż Prawa neutralności w kładaią na używaiące iey dobrodzieyſtw kraie, takie obowiązki iakie tylko ſą zgodne z nayświętszemi zasadami towarzyſtwa i prawa publicznego. 3. Iż nayważnieyszym z tych obowiązkow ieſt, ażeby od kraiu neutralnego oddalać wszelkie czynności nieprzyiacielſkie, a tym ſamym podawać wszyſtkim obywatelom i poddanym woiuiących mocarſtw, pewną pomoc i rowne ſchronienie przeciwko wszelkiemu na mocy praw woiennych wykonywanemu gwałtowi. 4. &c. ſtanowi 1. &c. *Obacz w Nro: 89.*

Jakkolwiek powrot G. *Buonaparte* wielu przypisuie własney woli iego, inne wiadomości z niemniey godnego wiary zrzodła czerpane, twierdzą, iż *Buonaparte* ieszcze od dawnego Dyrektoryatu z *Egiptu* przywołanym zoſtał, iż flotta *Breſteńſka* umyślnie dla niego na morze ſrzodziemne popłyneła, i połączywszy ſię potym z *Hiszpańſką* od tak dawna na przyiazd iego w *Breſt* oczekuie. *Buonaparte* przeto zdawał ſię tylko dybać na przyiazną porę, aby mogł w cichości powrocić. Dyrektoryat ieſt przekonany, iż dopoki pokoy z *Anglią* do ſkutku przyprowadzonym nie będzie, dopoty kosztowne zwycięztwa *Francyi* na ſtałym lądzie na nic ſię nie przydadzą. Dla przymuszenia więc *Anglij* do pokoiu, poſtanowił przedſięwziąść nowe wylądowanie w *Anglij i Irlandyi*, a tę ważną wyprawę ma powierzyć G. *Buonaparte*.

Artykuł urzędowy z gazety *Neapolitańſkiey* pod dniem 27 Sierpnia w *Redaktorze* umieszczony wyraża co naſtępuie: „Rząd nasz osądził za rzecz przyzwoitą ogłoſić imiona znacznieyszych osob, ktore otrzymały rozmaite kary. *Na galery ſkazani* ſą: Brygadyer marynarki Xiąże *de Caracciolo*, Pleban z *Proccia*, trzey Xięża z *Ischia*, Generał-Major *Spano*, Podpułkownik *Bonocore*, Maior artylleryi *Dronzo Maſſa*, pięciu Reformatow, i inni xięża rozmaitych zakonow.— *Ścięci 20. Sierpnia*: Julien *Colonne*, Xiąże *de Stigliano*, Ludwik *Lerra* Xże *de Caſſano*.— *Powieſzeni*: Biſkup *de Vico*, Kanonik N. *Pacifico*, Eleonora *Fonseca*, Margrabina *de Piementel*, i 18 innych kobiet mnieyszey dyſtynkcyi.— *Na wieczne odeſłani więzienie*: Xiężna *de Caſſano*, Xiężna *de Popoli*.— *Wygnani* do *Monte-Vergine*: Kardynał *Zurlo* Arcy-Biſkup *Neapolitańſki*.— *Złożeni z urzędow*: Margrabia *de Marco*, Margrabia *de Conradino* ſekretarze ſtanu i ich wspolnicy. W tym obrachunku nie umieszcza ſię wielka liczba wszelkiego ſtanu osob, między którėmi znayduie ſię ſławny. *Cimarosa*, który zoſtał powieszony, i *Paisello* odeſłany do wiecznego więzienia.

Nad ſpodziewanie udało ſię Ob. *Sibille* artylleryą i ciężkie ſprzęty dc bywszey armii *Rzymſkiey* i *Neapolitańſkiey* należące, z *Genui* wodą do *Antibes* przewieść, pomimo krążących kaprow *Angielſkich*.— Podług rapportu zdanego w Radzie 500 przez Ob. *Boulay-Paty*, nasza potęga morſka ſkłada ſię teraz z 56. okrętow liniowych, 60 fregat, i 466 małych przewozowych ſtatkow 5 okrętow nowych liniowych buduie ſię, a 14 okrętow liniowych 17 fregat i 22 brygantyn wniydzie na warſtat. Na te roboty 12 millionow ma być tym czasowo zaliczonych. Uchwalono także, aby odtąd ciało prawodawcze dawało imiona budować ſię maiącym okrętom. Koszta na materyały woienne uſtanowione ſą na 82 millionow, a w marynarce na 68 millionow.—*Victor Hugues* nowy kommiſſarz w *Kaiennie* otrzymał rozkaz, dozwolenia deportowanym wolnego bawienia w całey rozległości osady, a nawet wolnego odiazdu ztamtąd do *Oleron*.— Rząd kazał położyć pieczęcie na rozmaite dzienniki, pomiędzy innemi na dziennik *Obrońca Praw ludu*.

Gazeta *Egipſka* wyraża, iż woyſka *Greckie* na żołdzie Rzpltey zoſtaiące, iak naydzielniey dopomagaią armii *Francuzkiey*. Generał *Deſſaix*, który przyſłał z wyższego *Egiptu* wielką liczbę koni dla naszey kawaleryi, znalazł w *Antinoe* ſtatuę *Antinousa*, a drugą *Apolina*. Kawaler *Azzara* bywszy ambaſſador *Hiszpańſki* we *Francyi* wyiechał dnia 21 t. m. z *Paryża*. Mowią, iż Ob. *Guillemardet* Ambaſſador Rzpltey w *Madrycie*, ieſt odwołany. Admirał *Hiszpańſki Maſſaredo* wkrotce wyieżdża do *Breſt*.— 300 Patryotow *Neapolitańſkich* pomiędzy którėmi znayduie ſię wiele znacznych osob z duchowieńſtwa i ſzlachty, przybyli do *Lugdunu* dnia 12 Października— Zapewniaią, iż kommiſſya wyznaczona na roztrząśnienie oſtatniego Poselſtwa Dyrektoryatu względem niedoſtatku w ſkarbie, ma w drugim dniu Dekady podać ſwoy rapport. Mowią, iż *Creuzé Latouche* ten obowiązek wykonywać będzie. —Donoszą z St. *Domingo*, iż *Touſſaint-Louverture* i *Rigaud* mieli iuż po nieprzyiacielſku z ſobą poſtąpić, gdy iedna korweta pszywiozła tam z *Lorient* wiadomość, iż Dyrektoryat powierzył Generałowi *Touſſaint* kemmendę całey wyspy. Domyślaią ſię, iż ta okoliczność zmnieyszy liczbę ſtronnikow *Rigaud*, i że ſam opuści ſwoią oyczyznę.— Generał A. *Degiovani* należący do wyższego ſztabu Armii *Francuzkiey* w *Helwecyi*, znayduie ſię teraz w *Paryżu*.

Paryż ieſt teraz zupełnie ſpokoyny. Wszyſtkie fakcye tęgością Rządu ściśnione, nagłym przybyciem *Buonaparty* zmieszane, odłożyły na dalszy czas ſwoie intrygi. Roialiści konteńci, iż znaleźli ſpokoyność, przyznaią ſię, iż byli złemi prorokami, i rozpoczynaią nowe proroctwa. Jakobini także od dnia 18 fructidor znikneli.— *Buonaparte* mało ſię z kim widuie i mało mowi o teraznieyszych okolicznościach politycznych, ponieważ nie poznał ich ieszcze gruntownie dla przeciętey zupełnie między *Egiptem i Francyą* kommunikacyi. Zaden Dyrektor ieszcze go nie odwiedził, procz *Barrasa* dawnego iego przyiaciela.

Dnia onegdayszego Rada ſtarszych odrzuciła rezolucyą Rady 500 przepisuiącą karę śmierci na każdego negocyatora, któryby przyimował warunki pokoiu przeciwne konſtytucyi lub całości granic Rzpltey. Dnia wczorayszego *Brune* donioſł teyże Radzie, iż Szuani, którzy weszli do *Mans* ſą zupełnie pobici przez dwie kolumny pod dowodztwem GG. *Ligonnet* i *Gilet*. Zabrali im 8 armat i brykę ſtrzelbą naładowaną, a dowodzca ich zoſtał zabity.

Dalsze opisanie wyprawy Syryiſkiey przez Alexandra Berthier *Generała dywizyi i ſzefa ſztabu głownego.*

Potyczka przy El Arisch d. 20. Pluviose,

„Generał *Lagrange* z 2. batalionami 14tey, i 1. batalionem 75. pułbrygady i 2. armatami, formował przednią ſtraż G. *Regnier*. Dnia 20. *Pluvios* zbliżaiąc ſię do ſtudniow w *Meſſoudiat*, ſpoſtrzegł oddział Mamelukow, za którėmi ſtrzelcy iego upędzali ſię. Wieczorem przybył do laſku palmowego po nad morzem i przed *El Arisch*. D. 21. udał ſię z kolumną swą ku lewey ſtronie wioſki, gdy *Regnier* marsz swoy ku prawey zwracał. *Lagrange* pośpieszył do gór piaszczyſtych, panuiących nad *El Arisch* i poſtawił tam artylleryą. *Regnier* uderzyć kazał w bęben do attaku, przednia ſtraż jego rzuciła ſię na wieś i ze wſzyſtkich ią ſtron attakowała. Nieprzyiaciel osadził wieś tę podobną do amfiteatru, z polowych kamieni wybudowaną i od zamku bronioną. Pomimo mocney obrony, wzięta zoſtała ſzturmem. Nieprzyiaciel zamknął ſię w zamku, ale tak śpiesznie, iż zataraſſowawſzy bramy zoſtawił 200. ludzi, których częścią ubito, częścią zabrano. Wieczorem *Regnier* opanowawszy *El Arisch*, doſtrzegł iż oddział piechoty i iazdy nieprzyiacielſkiey eſkortował do *El Arich* konwoy żywności. Sukkurs ten wzmacniał ſię do d. 25. i nieprzyiaciel ośmielony przez wielką liczbę swey iazdy, ſtanął obozem o pół mili od *El Arisch* na pagorku, zabespieczonym przez wąwoz, i gdzie od wſzelkiego attaku bezpiecznym ſię być rozumiał. W tym nadciągnął *Kleber* z częścią woyſk swey dywizyi. *Regnier* uwiadomił go o projekcie wpadnienia w nocy na oboz nieprzyiaciela. *Kleber* potwierdził go. W nocy d, z 26. na 27. część dywizyi *Regniera* obeszła wąwoz, wpada na oboz Mamelukow, zabija i bierze w niewolą tych, co uciec nie mogą, zabiera konie, wielblądy, żywności, ammunicyą i cały ekwipaż. Dwoch Bejow i kilku *Kiachef* zgineło na placu,

Generał *en chef* wyruszył z *Kairu* d. 22. *Pluviose* i przepędził noc z ſztabem swym generalnym w *Bulbeys*. D. 21. otrzymał był kuryera z *Alexandryi* z donieſieniem, iż krążące tam *Angielſkie* okręty, bombarduią port i miaſto. Wnioſł z tego zaraz, iż zamiarem bombardowania tego było, wſtrzymać wyprawę do *Syryi*. Pierwsze poruszenia jego wprawiły iuż były w niespokoyność *Anglikow* i Baszę *Akry*. Udał ſię potym w dalszy marsz dnia 22. *Anglicy* widząc nadzieie swe zawiedzione, udali ſię za woyſkiem, rzuciwszy ieszcze bomb kilka i zatopiwszy 2. okręty transportowe popłyneli do *Akry*.

Dnia 23. *Buonaparte* przepędził noc w *Cored*, dnia 24. w *Salchich*. 25. w *Kantara* w puſtyni. 26. w *Cathich*, 27. przy ſtudniach *Bir-et-Adi*. 28. w *Meſſoudiat*, a 29. w *El Arisch*, gdzie park artylleryi i dywizye Generałow *Bon* i *Lasne* złączyły ſię z woyſkiem.

G. *Regnier* zaczął iuż był robić wykopy, lecz niemaiąc ammunicyi, wezwał kommendanta do poddania ſię i ścieśniał blokade. Podsunął był nawet minę do iedney z wież, ale ią nieprzyiaciel odkrył.

Dnia 30. armia zaieła swe ſtanowiſka pod *El Arisch*. *Buonaparte* kazał ſtrzelać do iedney z wież i zrobiwſzy otwor, wezwał nieprzyiaciela do poddania ſię. Garnizon ſkładał ſię z *Arnautow*, *Maugrabinow* i innych barbarzyńcow bez dowodzcow i nieznaiących praw woiennych. Odpowiedzieli, iż chcą opuścić zamek z bronią i bagażami i udać ſię do *Akry*. *Buonaparte* oszczędzaiąc krwi żołnierzy odkładał szturm. Dnia 2. *Ventose* (20. Lutego) garnizon z 1600. ludzi złożony poddał ſię pod warunkiem udania ſię do *Bagdad* przez puſtynią. Część *Maugrabinow* wzięła ſłużbę armij *Francuzkiey*. Znaleźliśmy w twierdzy 250. koni, 2. zdemontowane armaty i żywność na dni kilka. Dnia 3. odeſłano chorągwie i Mamelukow do *Kairu*. G. *Kleber* wyruszył z iazdą daley i miał ſtanąć d. 4. w *Kan-Jouneſſe*.

Głowna kwatera przybyła d. 5. *Ventose* z *El Arisch* na wzgorki *Kan-Jouneſſe*, żadnego od dywizyi *Klebera* nieotrzymawszy uwiadomienia. Generał *en chef* poſłał kilku ludzi z swey eſkorty do wsi, gdzie ieszcze żadnego nie było *Francuza*. Kilku będących tam Mamelukow uciekło do obozu Baszy *Abdalla*, ſtoiącego o mile od *Kan-Jouneſſe* na drodze do *Gazy*. *Buonaparte* ktory małą tylko przy sobie miał eſkortę, przekonawszy ſię że dywizya *Klebera* obłąkać ſię muſiała, powrocił do *Santon* do puſtyni o 3. mile za *Kan-Jouneſſe*.

Przybywszy do *Santon*, znalezliśmy tam przednią ſtraż naszey iazdy. Przewodnicy zmylili ſię i *Kleber* w puſtyni o dzień marszu od prawdziwey drogi oddalił ſię, lecz schwytani *Arabowie* na powrot go ku niey zaprowadzili. Dnia 6. o g. 8 z rana przybył do *Santon* po 48mio-godzinnym bardzo uciążliwym marszu, w ktorym zabrakło mu na wodzie. Dywizye *Bon* i *Laſne* w ślady jego maszeruiące, zeszły także z drogi. Połączenie 3ch dywizyi i iazdy przy *Santon*, ſprawiło, iż wſzyſtkie ſtudnie wkrotce zoſtały wyczerpane. Kopano z wielką pracą dla doſtania cokolwiek wody, ale nie było iey podoſtatkiem do ugaszenia pragnienia.

Dnia 6. *Ventose* armia pociągneła do *Kan-Jouneſſe*, pierwszey wioſki w *Paleſtynie* wychodząc z puſtyni. Ztąd widzieć można uprawne rowniny *Gazy*. O pół-tory mili od *Kan-Jouneſſe* znayduią ſię po drodze kolumny z granitu, kawały marmuru, szczątki dawnych zabytkow a przy nich ſtudnia. Podobieńſtwo ieſt, że to ſą rozwaliny *Karawansery* (auſteryi dla karawan) gdzie dawniey karawany zatrzymywały ſię dla nabrania wody przy wyiściu z puſtyni dzielącey *Egipt* od *Syryi*.

Armia odprawiła do tego mieysca 80. mil w puſtyni, w ktorey gdzie niegdzie tylko przy ſtudniach widzieć można palm kilka, a wszędzie tylko rozpalony i nierodzayny ieſt piasek. Widok więc rownin *Gazy* tym większe sprawuie ukontentowanie, gdyż są opasane wzgorkami, czyniącemi ie podobne do okolic *Europeyſkich* i nie maią iednoſtayności obszernych rownin *Egiptu*. Nie maią też gorącego piaſku, napełniaiącego tam powietrze nieznośnym pyłem.

Abdalla Basza i Mamelucy dowiedziawszy ſię o zbliżaniu ſię woyſka naszego, zebrali oboz przy *Kan-Jouneſſe* i cofneli ſię w nocy d. 6. do *Gazy*.

Dnia 7. *Ventose* armia pociągneła do *Gaza*. O dwie mile od mieysca tego ſpoſtrzegliśmy na wzgorkach korpus iazdy nieprzyiacielſkiey. *Buonaparte* uszykował natychmiaſt w kwadraty trzy swoie dywizye. *Kleberowi* rozkazuie pomaszerować proſto do *Gaza*, G. *Bon* zoſtaie w śrzodku. Dywizya G. *Lasne* śpieszy do wzgorkow na prawym naszym ſkrzydle, dla wzięcia tyłu nieprzyiacielowi. Jazda z 6. armatami uprzedza kolumny piechoty i pędzi proſto na nieprzyiaciela. Nieprzyiaciel rozmaite czyni poruszenia, odmienia pozycye, chwieie ſię, ciągnie nagle przeciw nam, lecz zaraz ſię cofa, my marszem podwoynym poſtępuiemy przeciw niemu, on ucieka. Dywizya *Klebera* odcina mu i zabiera nieco ludzi, iazda nasza manewruie dla zwabienia go do bitwy, lecz iazda iego uchodzi przed końcem dnia. Armia o 3. ćwierci mili od *Gaza* znaydowała ſię. Nazaiutrz zrana zaſtaliśmy ie opuszczone, głowną kwaterę tam przenieſiono, a armia ſtaneła na wzgorkach. *Gaza* ma twierdzę okrągło zbudowaną w dobrym będącą ſtanie, wśrzod okręgu ieſt pięciokąt, ktorego śrzednica 40 ſążni ieſt długa. Było tam 15,000. funtow prochu, wiele ładunkow, kilka armat, kilka machin do rzucania kamieni, i wielka moc żywności. W mieście znaleźliśmy 100,000. porcyi sucharow, ryż, tabakę, namioty i wiele ięczmienia. Miaſto wyſłało do *Buonaparte* deputacyą i dobrego z sobą obeyścia ſię doznało.

Dni 8. i 9. *Buonaparte* obrocił na organizacyą obywatelſką i woyſkową miaſt i okolic. Dnia 10. głowna kwatera wyruszyła do *Jaffa*, gdzie nieprzyiaciel wſzyſtkie ſwe ſiły ściągał. Dnia 11. odpoczywaliśmy w *Esdodes*, a 12. w *Ramley*, mieyscu przez wiele Chrześcian zaludnionym. Dnia 13. dywizya *Klebera* poszła proſto na *Jaffa*, iako ſtraż przednia. Za iey zbliżeniem ſię nieprzyiaciel zamknął ſię w twierdzy i ſtrzelał do dywizyi zaymuiącey ſwe ſtanowiſka. *Buonaparte* nadciągnął wkrotce z innemi dywizyami i rozkazał G. *Kleber* udać ſię z iazdą do rzeki *Lahoya* na droge ku *Arze*, to ieſt 2. mile naprzod, dla zaſłonienia oblężenia *Jaffy*.

Dywizye *Bon* i *Lasnes* przeznaczone były do attaku. Dnia 14. wieczorem rozpoznawano fortecę. Front attaku wyznaczony był od ſtrony morza, gdzie fortyfikacye były nayważnieysze i naymocnieysze. *Jaffa* opasana ieſt murem bez rowu, bronionym mocnemi wieżami, w ktorych armaty znaydowały ſię. Nad morzem są dwie twierdze broniące portu. Całe miaſto zdawało ſię być dobrze obwarowane.

W nocy z 14. na 15. otworzono wykopy i zaczęto ſypać bateryą wyłomu i dwie kontr-baterye przeciw wieży czworograniaſtey, wyższey nad inne. Drugą bateryą wysypano od połnocy, dla zrobienia dywerſyi przez fałſzywy

attak. Dnia 15. i 16. wſzyſtkie te roboty ukończono. Nieprzyiaciel uczynił dwie wycieczki, lecz z wielką ſtratą w zabitych i rannych odparty zoſtał. D. 16. rano bateryę zaczęły sypać ogień, o 4. wieczorem zrobiony otwor zdawał ſię być doſyć wielki, *Buonaparte* daie ordynans do szturmu, karabiniery 22. lekkiey połbrygady pierwsi wpadaią, G. A. *Rambeaud*, Adj: *Nethervood* i officer od inżynierow *Venrois* są na ich czele, maiąc przy sobie potrzebnych robotnikow i artylleryą. Szef 22. brygady zoſtał zabity. Waleczni nasi rzucaią ſię do otworu, wdzieraią ſię do niego pomimo ognia z flanki i ſtaią ſię Panami czworogranu. Nieprzyiaciel czyni co może dla odparcia woyſk naszych wspartych przez dywizyą *Lasne* i artylleryą ſtrzelaiącą kartaczami, ale na prożno, nasi ścigaią go od dachu na dach, od ulicy do ulicy. Wkrotce opasuią i dobywaią zamek i są iuż nad portem. Trwoga ogarnia załogę, większa iey część w pień wyciętą zoſtaie i tylko 300. *Egipcyanow* uszło śmierci, tych odesłano do *Egiptu* i przywrocono ich familiom. Mieliśmy w otworze i w mieście 30. i kilku zabitych i rannych. Garnizon ſkładał ſię z 1200 kanonierow *Tureckich* i z 2500. *Maugrebinow* i *Arnautow* i nieco *Egipcyanow*. W mieście znaleźliśmy 10. armat i 16to-funtowe haubice, ktore Sułtan przyſłał *Dzeżarowi* na polny iego ekwipaż i 20. sztuk złych armat na murach.

Dnia 17. Ventose *Buonaparte* ochraniał mieszkańcow zoſtawſzy Panem fortecy. G. *Robin* obiął nad nią kommendę i wſtrzymał nieporządek będący zwykle ſkutkiem szturmu. Dnia 17. każdy z mieszkańcow powrocił do domu swego. W porcie znaleziono 15. małych okrętow kupieckich. Z mieszkańcow znakomitszych kraiu Generał *en chef* złożył Dywan. Potrzebne względem obwarowania miaſta i uſtanowienia szpitalu wydał rozrządzenia. *Jaffa* było dla woyſka mieyscem nayważnieyszey wagi. Port muſiał nam ſłużyć za ſkład tego wſzyſtkiego, czegośmy ſię z *Alexandryi* i *Damietty* ſpodziewali. Kommenda powierzona zoſtała G. A. *Gre Sien*, mężowi wielkie w woyſkowości maiącemu talenta, lecz wnet potym umarł.

Dywizya *Regniera* przybyła d. 19. do *Ramley*, otrzymawszy rozkaz ſtanąć tam, ale powrocić muſiała do *Jaffy* dla elkortowania ammunicyi i żywności, ktore nam do *Akry* miały być dosyłane. Maszerowała nad morzem przez *Cezare* i *Cantoura*.

Bitwa przy Korsum 25. Ventose.

Dywizya *Klebera* ktora oblężenie *Jaffy* zaſtaniała, obozowała d. 24. w *Milky* z dywizyami *Bon*, *Lasne* i z głowną kwaterą, ktora dnia tegoż opuściła *Jaffa*. Dnia 25. armia była w marszu do *Zeta*. W południe ſtraż przednia napotkała korpus iazdy nieprzyiacielſkiey. *Abdalla* Basza ſtał na wzgorkach *Korsum* z 1000. iazdy i miał po lewey ręce 50,000. *Napluzyanow* okrywaiących gory. Zamiarem iego było wſtrzymać armią, ſtanąwszy iey na flankach, napaſtować ią i przymuſić do wkroczenia między gory *Napluzyańſkie*, a przez to wſtrzymać marsz iey do *Akry*. Lecz dywizye *Klebera* i *Bon* uderzaią z iazdą na iazdę iego, rożne czyniącą obroty, iednak bitwy unikaiącą. Dywizya *Lasne* odbiera rozkaz udać ſię w prawą, odciąć *Abdalana*, proiekt iego zniszczyć i przymuſić iego ſamego do cofnienia ſię do *Akry* lub *Damaszku*. Dywizya zbytnim zapałem unieſiona, wpada między gory, uderza na *Napluzyanow* i rozpędza ich. Lekka piechota za daleko ſię posuwa. *Abdalla* uchodzi do *Akry*. Generał *en chef* rozkazuie kilkakrotnie lekkiey piechocie ucieraiącey ſię bez celu z nieprzyiacielem między ſkałami, aby powrociła. Powraca więc, *Napluzyanie* uważaią ten obrot iako cofanie ſię, ścigaią lekką piechotę między ſkałami, ranią 30. i kilku ludzi, i zabiiaią Ob. *Barthelemy* ſzefa 60. pułbrygady. Przy wyiściu dopiero z gor ſtaneli, utraciwszy w tey akcyi 2000. zabitych i rannych. Armia i głowna kwatera przepędziły dzień cały 25. pod gołym niebem przy wieży *Zeta* o milę od *Korsum*.

Dnia 27. obozowaliśmy w *Sabarten* przy weyściu z doliny przy *Karmel* na rowninie *Akry*. Dywizya *Klebera* udała ſię do *Kaiffa* opuszczonego od nieprzyiaciela za zbliżeniem ſię naszym. Znaleźliśmy tam 20,000. porcyi sucharow i tyleż ryżu. Moſt w *Kaiffa* byłby nam był bardzo przydatny gdyby był obwarowany, lecz nieprzyiaciel wziął z sobą wſzyſtkie armaty i ammunicyą. Zabraliśmy magazyny z żywnościami i zoſtawiliśmy garnizon w zamku. *Kaiffa* otoczona ieſt murem i wieżami. Zamek broni portu. Wieża iedna panuie nad miaſtem, lecz gora *Karmel* panuie nad nią, i mieysce to przeciw armatom utrzymać ſię nie może.

Dnia 27. *Ventose* głowna kwatera i armia rozpoczęły marsz ku *Akrze*. Drogi były złe, powietrze mgliſte. Wieczorem armia ſtaneła przy uyściu małey rzeki *Akra*, oddalonym o 1500. sążni od miaſta. Brzeg rzeki ieſt na gruncie błotniſtym. *Buonaparte* osądził potrzebą wſtrzymać do świtu trudne przeyście rzeki, zwłaszcza gdyśmy ſtrzelcow nieprzyiaciela i iazdę na przeciwnym brzegu uyrzeli. Zatrudniano ſię w nocy ſtawianiem moſtu, a dnia 28. ze świtem armia przeszła rzekę.

Dnia 28. *Ventose* Generał *en chef* udał ſię na pagorek panuiący nad *Akrą* i 1000. sążni od miaſta oddalony. Kazał uderzyć na nieprzyiaciela ſtoiącego w ogrodach leżących w około miaſta i zapędzić go do niego. Armia ſtała potym obozem na wzgorkach rowno-odległych od morza i leżących w oddaleniu 1000. sążni; gorzyſtość ta ciągnie ſię aż do białego przylądka, połtory mili prawie ku połnocy i panuie od zachodu nad rowniną 7. ćwierci mili długą, a ograniczoną przez gory leżące między *Akrą* i *Jordanem*. Magazyny znalezione w *Kaiffa* i w wioſkach *Scheffemz* i *Nazareth* przeznaczone zoſtały na utrzymanie woyſka. Młyny w *Ranoux* i *Keraanne* muſiały mleć zboże, armia bowiem od wyiścia z *Kairu* nie widziała chleba.

Buonaparte rozkazał osadzić zamek *Saffet*, *Nazareth*, i *Scheffemz*. Dnia 29. Ventose Generałowie *Dammartin* i *Caffarelli* rozpoznawali *Akrę* i uchwalono przypuścić attak do kąta, ktory od wschodu przy mieście wychodzi. Szef brygady *Samson* od korpusu inżenierow zoſtał w rękę poſtrzelonym. O naszych działach do oblężenia przeznaczonych, nie mieliśmy naymnieyszey wiadomości. Dnia 20 wysypano przykopy o 150 sążni od fortecy. Użyliśmy do tego ogrodow i rowow dawnego miaſta, tudzież kanału ktory aż do ſtoku fortecy dochodził. Poſterunki do oblężenia mieysca tego, w takim ſpoſobie były rozłożone, iż nieprzyiaciel w murach ſwoich pozoſtać był przymuſzony, a przy wycieczce ſwoiey mogł bydź zawsze odpartym. Rozpoczęły ſię prace około zrobienia szczerby, bateryow i kontrbateryow.— Kommendant eſkadry *Angielſkiey* wiedział o tym, iż wielkie zapasy żywności znayduią ſię w *Kaiffa*. Umyślił przeto zaiąć one, rownie iak niektore małe ſtatki kupieckie, ktore nam żywność z *Jaffy* doſtarczyć miały. *Buonaparte* powierzył tymczaſowo kommendę w *Kaiffa* ſzefowi ſzwadronu *Lambert* żołnierzowi ſławą okrytemu.

Dnia 2 Germinal ſłyszemy w obozie pod *Akrą* mocną kanonadę od *Kaiffa* pochodzącą. Wkrotce dowiaduiemy ſię, iż kilka ſzalupow *Angielſkich* uzbroionych karonadami od 36 funtow attakuie *Kaiffę*, i chce opanować nasze okręty, iż ſzef szwadronu *Lambert* rozkazał, aby *Anglikow* aż na ląd przypuścić, i nie prędzey odkryć nasze przygotowania obronne, aż ſię bliſko przysuną, iż ukrył w iednym mieyſcu 60 ludzi garnizonu ſwego z 1 aubicą, i że w momencie kiedy nieprzyiaciel na ląd wyſiadł, rzucił ſię na niego, i mocny ogień z ręczney ſtrzelby wysypał, iż zdobył iedną szalupę z 1 armatą od 32 funtow, i 17 *Angielſkiemi* jeńcami, i że potym z aubicy ſwoiey do innych ſzalup ſtrzelał, iż te szalupy z całym prawie ekwipażem ſwoim uciekły, utraciwszy 2 officerow. Kommodor *Angielſki* zaniechał przeto zamyſłu ſwego przeciw *Kaiffie* i ſtanął na kotwicach pod *Akrą*.

Tym czasem prace około oblężenia ſpiesznie odbywane zoſtały. Na dniu 6 nieprzyiaciel zrobił wycieczkę, lecz z ſtatą był odpartym. Na dniu 8 bateryę zoſtały dokończone, lecz artylllerya nie przychodziła. Poſtawiono więc w nich tym czasem nasze polowe armaty to ieſt 4 12 funtowe, 8, 8 funtowe i 4 aubice. Rowno z dniem zaczęto robić ſzczerbę w wieży do attaku przeznaczoney. O godzinie 3 po południu otwor zoſtał zrobionym. Założono miny dla wysadzenia przedmurza, i rozumiano, iż zrobiły ſwoy ſkutek. Niecierpliwość przywiodła woyſko do przypuszczenia ſzturmu. W pewności, iż otwor był doſkonałym, rzucili ſię do niego grenadyerowie, lecz zoſtali wſtrzymani przez row 12 ſtop szeroki, i dobrym podmurzem przykryty. Ta przeszkoda bynaymniey odwagi ich nie tamuie. Rzucaią na doł drabiny i zſtępuią po nich, lecz otwor był ieszcze na 18 ſtop wyżey. Nowe więc drabiny ſtawiaią. Officer przy boku G. A. *Mailly* zoſtaiący, pierwszym był, ktory wdrapał ſię do otworu, lecz ieſt zabitym. Ogień z fortecy ſtraszny ſypać ſię zaczyna. Podmurze wſtrzymuie grenadyerow i przymusza część iedną do pomocy przeznaczoną, iż ſię cofnąć muſiała G. A. *Lescales* i *Laugier* zoſtaią zabitemi. Z początku poſtrach ogarnął nieprzyiaciela, i uciekł do portu, lecz ſprowadzono go znowu do otworu, dokąd naywalecznieysi żołnierze *Dżeżara* udali ſię. Wysokość otworu wſtrzymywała grenadyerow od wdzierania ſię do niego, to dało czas nieprzyiacielowi do wniyścia na wieżę, i rzucania z niey kamienie granaty i palne materye. Jeden pluton grenadyerow przyszedł iuż był pod ſam otwor, lecz muſiał ſię nazad cofnąć. Mieliśmy w tym zdarzeniu 6 zabitych i 20 rannych.

Zdobycie *Jaffy* wpoiło w żołnierzy naszych ſilne zaufanie, dla tego lekce ważyli *Akrę*. Ztąd to ſzańce nie dobrze były rozpoznane, podmurze zdawało ſię być zawadą nic nie znaczącą, rozumiano ią być w złym ſtanie, a nawet wysadzoną na powietrze, chociaż miny nasze nie uczyniły zupełnego ſkutku. — Dnia 6. iedna fregata popłyneła do ſtanowiſka *Kaiffy*. W kilka godzin dowiedzieliśmy ſię, iż *Lambert* iak tylko spoſtrzegł banderę *Turecką* nie kazał ſię pokazywać żadnemu żołnierzowi z garnizonu swego. Fregata *Turecka* dowiedziawszy ſię o przybyciu naszey fregaty, wyſłała zaraz ſtatek z 20. ludźmi. Ci wyſiedli na ląd, *Francuzi* otoczywszy ich, zabrali wſzyſtkich w niewolę i opanowali ſtatek.

Dnia 10. nieprzyiaciel zrobił wycieczkę, lecz z znaczną ſtratą odpartym zoſtał. *Deſtroyes* ſzef brygady od korpusu inżenierow był zabitym. *Dzeżar* wyſłał Emiſſaryuszow do *Alepu*, *Damaszku*, *Saïd* i *Naplus* z licznemi pieniędzmi dla nakłonienia wſzyſtkich *Muzułmanow* do noszenia broni zdatnych, aby mu szli na pomoc i (podług wyrazow iego firmanu) pokonali niewiernych. Ogłaszał, iż my tylko z garſtką ludzi ieſteśmy i żadney artylleryi z sobą nie mamy, on zaś ogromną potęgą *Angielſką* ieſt wspierany, iż dosyć ieſt aby ſię tylko pokazali, a my zupełnie zniszczeni zoſtaniemy. Przez *Chrześcian* dowiedzieliśmy ſię, iż w *Damaszku* wiele ſię zbiera ludzi i że w zamku *Tabarié* wielkie magazyny zakładaią. *Dzeżar* co moment oczekiwał na tę armią, i pragnął ponowić swoie wycieczki. Dnia 12. artyllerya nasza ieszcze nie ſtaneła. Tym czasem dowiedzieliśmy ſię, iż trzy nasze okręty od małey eſkadry z *Damietty* wyszłey, naładowane żywnością i ammunicyą zabłąkawszy ſię wśrzod gęſtey mgły, wpadły w ręce *Anglikow*. Reszta do *Jaffy* przybyła. Lecz nasza artyllerya zgineła. *Buonaparte* poſłał do kontr-Admirała *Perée* i do *Damietty* aby inną artylleryą przyſłano.

Dnia 12. ſtrzelano na nowo do zrobienia otworu, i wysadzono na powietrze część podmurza. *Buonaparte* rozkazał aby ſtarano ſię wniyść do wieży i ią opanować, lecz ta tak była od nieprzyiaciela napełniona drzewem i worami ziemią i bawełną napchanemi, iż to uſiłowanie chociażby to wſzyſtko ſpalonym od naszych aubic zoſtało, niepodobnym było do uſkutecznienia. Oczekuiemy przeto na naszą artylleryą i ammunicye dla rozpoczęcia powtornego attaku. Tym czasem ſtaraliśmy ſię wysadzić minami wieżę na powietrze, było to znaczne przedſięwzięcie. Nieprzyiaciel zgaduie nasz zamyſł, chce opanować przyſtęp do wieży, lecz nadaremnie.

Dnia 14. Generał *Vial* z 4. tyſiącami ludzi idzie o świcie dnia, dla zaięcia *Sar* dawnego *Tyru*. Przybywa tam po 11. godzinnym marszu. Przy białym przylądku droga dla artylleryi ieſt niepodobną do przeyścia. Na wysokości gory poſtrzegać ſię daią zwaliſka dawnego zamku przed 50. laty od *Mutualis* wyſtawionego, a przez *Dżeżara* zruynowanego. Przeszedłszy ten przylądek ieſt płaszczyzna gdzie ſię znayduią szczątki dawnego zamku i 2ch kościołow. G. *Vial* zaspokoił mieszkańcow przed nim uciekaiących, powracaią do miaſta. *Chrześcianie* i *Turcy* zarowno są traktowani. Zoſtawia tam załogę od 200. ludzi, *Sur* zaś ma ludności 1200. dusz. Po tey wyprawie G. *Vial* na dniu 16. powraca z swoim korpusem do obozu pod *Akrą*.

Spoſtrzegał kommodor *Angielſki*, iż woyſka *Dzeżara* za każdą wycieczką nazad ze ſtratą odpierane były. robi więc przygotowania wraz z emigrantem *Francuzkim Phelippeaux* do nowey wycieczki. Dnia 18 o świcie uderza razem na nasze oba ſkrzydła i śrzodek. Na czele każdey kolumny znaydowali ſię żołnierze morscy z okrętow *Angielſkich*. Bateryę były przez *Anglikow* napełnione, przy chorągwiach *Dzeżara* powiewały chorągwie *Angielſkie*. Nieprzyiaciel chce napaść na nasze forpoczty, lecz ieſt uprzedzonym. Ogień z naszych paralellow wszędzie go dosięga. Gdzie ſię tylko co błyśnie wraz zoſtaie zmiecionym. Cofa ſię więc, nie zaiąwszy ani na piędź naszych ſzańcow. Kolumna srzokowa nayuporczywiey ſię posuwa, chciała ona opanować przyſtępy do min naszych. Kommenda nad nią zlecona była kapitanowi *Angielſkiemu* *Aldfield* officerowi pełnemu zaſług. Z kilku walecznemi ſwego narodu żołnierzami przedziera ſię do miny, walcząc iak przyſtoi na mężnych woiownikow, lecz śmierć wſtrzymuie ich zapędy. Reszta ratuie ſię ucieczką do fortecy. Nasze paralelle okryte zoſtały *Tureckiemi* i *Angielſkiemi* trupami. *Aldfield* ciężko ranny wpadł w ręce naszych grenadyerow, zaprowadzony zoſtał do głowney kwatery, lecz za przybyciem tam ſwoim zaraz ſkonał. Czynił on honor ſpadzie ſwoiey, my też mu honory po zgonie iego oddali. Pochowany zoſtał wśrzodku obozu, i wziął z sobą ſzacunek nasz. Zbiegi z fortecy do nas przychodzący potwierdzili wiadomość, iż *Anglicy* w bateryach ſłużbę odbywali, i że *Phelippeaux* oficer artylleryi *Francuzkiey* znayduie ſię przy kommodorze. Opowiadali nam także, iż polegli lub ranni w rozmaitych attakach żołnierze *Francuzcy* obyczaiem okrutnym i barbarzyńſkim, a na wschodzie zwyczaynym, byli traktowani, iż *Turcy* głowy im uciąwszy, trofea z nich układaią.

W kilka dni po ſzturmie dnia 8. znaleziono na brzegach morza wielką liczbę worow, żołnierze nasi otworzyli ie.— Co za zbrodnia! Oto w każdym z nich znaydowało ſię po dwoch *Francuzow* do ſiebie przywiązanych i z rozkazu *Dzeżara* utopionych.

Kommodor *Angielſki* kazał nas uwiadomić, iż 20. *Francuzow* w *Konſtantynopolu* z niewoli uwolnił. Odeſłał nam napowrot kuryera od armij, którego *Turcy* schwytali. *Buonaparte* uwolnił był 300. niewolnikow *Tureckich* w *Malcie* i do *Konſtantynopola* odeſłał. Kommodor wypłacał ſię tylko z obowiązkow swoich ku sprzymierzeńcom. *Phelippeaux* rodowity *Francuz* widział sromotny zwyczay na wschodzie mordowania walecznych żołnierzy, których rannych los woyny w ręce nieprzyiaciela oddawał, a ci waleczni byli iego ziomkowie. Co mowię? kiedy zwłoki *Maillego* na łożu ſławy przed otworem muru leżały, barbarzyniec pożyczył ſzpady od drugich barbarzyńcow, i znieważał walecznego męża, którego czciłby każdy lud polerowny.

Buonaparte uwiadomiony zoſtał od *Chrześcian* w *Damaszku* będących, iż znaczne hordy z *Mamelukow*, *janczarow Damaszku*, *Dilletu*, *Alepinow* i *Maurow* złożone, gotowały ſię do marszu przez rzekę *Jordan*, iż te połączywſzy ſię z *Arabami* i *Napluzami* chcą napaść na armią pod *Akrą* ſtoiącą w tym momencie kiedy *Dżezar* wycieczkę wspieraną od okrętow *Angielſkich* uczyni. Kommendat zamku *Saffet* donioſł, iż iuż wiele woyſka przez moſt *Jakuba* na *Jordanie* ſtoiący przeszło. Forpoczty z *Nazareth* podobnież okazywały, iż inna kolumna przeszła przez moſt pod *Gizel Mecamie* i iuż w *Tabarie* była, iż *Arabowie* dali ſię widzieć w wſtępie gor *Napluzyiſkich*, i że do *Tobarie* i *Genin* bardzo wiele żywności zwieziono.— Generał brygady *Junot* poſłanym był do *Nazareth* dla uważania nieprzyiaciela, o którym dowiedział ſię, iż był we wsi *Lubi*. *(Reszta potym.)*

z Bruxelli dnia 25 Paździer:

Woyſka idące z *Luxemburga* i *Metz* do *Hollandyi*, zoſtały odwołane i poydą ſię połączyć z armią *Reńſką*; toż ſamo ſtanie ſię z poſiłkami przeznaczonemi do *Hollandyi*. Zapewniaią, iż większa część armii G. *Brune* wkrotce na nowe udać ſię ma przeznaczenie.

z Strazburga dnia 21, Paździer:

Liſt z *Glaris* pod d. 14. w jednym z naszych pism publicznych umieszczony wyraża: Teraz dopiero możemy ſię uważać za zupełnie uwolnionych od nieprzyiacioł. *Francuzi* maią w ſwoiey mocy *Schollberg*, który po nayſilnieyszey opanowali bitwie. Podług liſtu z *Sargans* pod d. 16. Października *Francuzi* znayduią ſię także w *Sargans*, *Melz*, i *Diſsentis*.

Od granic Szwaycaryi d. 18. Pażd:

Generał *Maſsena* wzmacnia ſwoie prawe ſkrzydło dla ſilnego działania od ſtrony *Gryzonow*, dla zagrażania *Tyrolowi* i połączenia ſię z tey ſtrony z armią *Włoſką*. F. M. *Suwarow* zatrudnia ſię obroną kraiu *Gryzonow*. *Mzſsena* uformował cztery bataliony z naydzielnieyszych grenadyerow ſwoiey armii; każdy z nich ſkłada ſię z 12 kompaniow maiących w ſobie po ſto ludzi, te maią tylko w ważnych zdarzeniach być użytemi, a *Maſsena* ma uderzyć na ich czele w tenczas, gdy zwycięſtwo będzie wątpliwym.

z Zurich dnia 16 Października.

Połowa prawie armii *Francuzkiey* ſtoi teraz w kantonie *Sentis* (*Appenzell*) i w kraiu *Sargans*. Kolumna pod G. *Loison* ktora od gòry S. *Gotarda* przyszła, znaydowała ſię przed 3 dniami pod *Ilanz*. *Francuzi* osadzili także *Schollberg* głowne ſtanowiſko do obrony *Szwaycaryi* od kraiu *Gryzonow*, tudzież *Voralbergu* po małych bitwach.— Względem potyczki w małych kantonach podaią tu naſtępuiące szczeguły. *Suwarow* zapożno przybył aby mogł iaką dywersyą uſkutecznić dla *Korſakowa*, tyle tylko przez przybycie ſwoie zrobił, iż *Maſſena* przymuſzonym ſię widział 4 pòl brygady i dwa regimenta kawaleryi poſłać na wsparcie *Lecourba*, bez czego cofanie ſię *Korſakowa* byłoby na większe niebespieczeńſtwa wyſtawione. W *Glarus* i *Schwyz* bitwy były krwawe. *Suwarow* przedarł ſię był aż do *Schwyz*, lecz G. *Molitor* na dniu 4. z 84 pòł brygadą przez nieprzebyte gory zaszedł mu w tył, i wielką część korpusu iego odciął. Zapewniaią, iż bez pomocy wieśniakow, ktorzy mu drogę przez gory wſkazali, byłby schwytanym zoſtał. W *Glarus* zaięto w niewolę 1200 rannych *Moſkalow*. *Suwarow* pisał do *Maſſeny* polecaiąc ich iego ludzkości.— Plan oddania zupełnie teatru woyny w *Szwaycaryi Moſkalom* dla tego ſię nie udał, iż woyſka Roſſyiſkie nie przyzwyczaione ſą do walczenia w gorach. Szefowie ich nie znali rodzaiu taktyki gorom właściwey, ktorey *Lecourbe*, *Loison*, *Soult*, od puł roku z tak wielkim ſtutkiem w *Alpach* nauczyli ſię. *Lecourbe* przez samą znaiomość mieyſc zaſtąpił 10 do 15 tyſięcy ludzi. Tym czaſem na płaszczyznach przewaga *Fraacuzow* była trudną. *Moſkale* połączeni z *Bawarczykami* i *Kondeyczykami* odparli *Francuzow* za *Thur* i *Winterthur*, tak iż z wielką ciężkością utracone pozycye odzyſkać mogli.— Bitwy na dniu 7 i 8 były także bardzo krwawe. Kawalerya *Auſtryacka* i *Roſſyiſka* wiele szkody zadała *Francuzom*. Mało jeńca zdobytego było,

Względem wypadkow ktore G. *Tureau* do retyrady z *Domo Dossola* przymuſiły, rapport z głowney kwatery iego donosi co naſtępuie. „ Naſze forpoczty były nad *Lago maggiore* naprzeciw wysp *Boromeyſkich* o 10 godzin drogi od *Medyolanu*. Nieprzyiaciel z dobrych powodow wyszedł z tego punktu i cofnął ſię na drugi brzeg. Użył nawet fortelu, iż ſię licznym niepokazywał. Dnia 24 Września iedna kolumna napadła na G. *Gudin*, ktory ſię w prawą ſtronę w dolinę *Conges* pomknął, a od lewey ſtrony z dywiziyą *Walezyiſką* miał kommunikacyą. Będąc nadto ſłabym do czynienia odporu, cofnął ſię w lewą ſtronę, a przez to zoſtawił odkrytą dolinę *Conges* przez 300 tylko ludzi bronioną. Dowodzca tey małey garſtki przeięty był chęcią dzielney obrony. Więcey iak od 3 tyſięcy ludzi napadnięty trzymał ſię przez 5 godzin, i iuż o mało cała dywizya z tey ſtrony *Simplons* ſtraconą nie zoſtała. Nieprzyiaciel byłby zaiął *Münſter*, osadził *Brieg* i nam odciął retyradę. Generał iednak pospieszył wyſłać poſiłki do *Conges* i nieprzyiaciel wſtrzymanym zoſtał. Pozycya w *Domo Dossola* opuszczoną zoſtała, a nasze bataliony wrociły nazad na gorę *Simplon*.

z Berny dnia 21 Paźdz:

Dowiaduiemy ſię, iż G. *Maſſena* z licznym korpuſem wkroczył do kraiu *Gryzonow*.— Oczekuiemy z niecierpliwością na odpowiedź Dyrektoryatu *Francuzkiego*, względem kontrybucyow i pożyczki od niektórych miaſt *Szwaycarſkich* żądaney. Mowią teraz o powszechney kontrybucyi 18 millionow na wszyſtkie kantony *Helweckie*. W tymto celu wyſłany ieſt do *Paryża* G. A. *Degiovanni*. Zapewniaią, iż naypierwsze władze naszey Rzpltey powrocą wkrotce do *Lucerny*.

z Bazylei dnia 24. Paździer:

Od kilku dni przybyła w nasze okolice znaczna liczba woyſk *Francuzkich*. G. *Maſſena* wydał do ſwego woyſka proklamacyą, w którey oświadcza iż miał zamiar wypłacić mu żołd zaległy, i że w tym celu żądał od miaſt *Bazylei*, *Zurych*, i *St. Gall* pożyczki, w na dziei, iż te miaſta przez wdzięczność chętnie iego żądaniom dogodzą; iż ſię na dwoch oſtatnich nie zawiodł, lecz *Bazylea* ſkładaiąc ſię wyrokiem Dyrektoryatu *Helweckiego* nie chciała na to zezwolić.

Od granic Auſtryackich d. 23. Paździer.

Cesarz poſłał nie tylko Xciu *Suwarow*, ale ieszcze W. Xciu *Konſtantynowi* wielki krzyż *Maryi Tereſſy*. Wezwał go także do *Wiednia* na zimę, lecz ſłychać iż W. Xiąże ma iechać raczey do *Peterzburga*, aby był obecny zamęzciu ſioſtry ſwoiey.— Liſty z *Turynu* pod dniem 7. donoszą co naſtępuie. Radość z ſzczęśliwego przybycia familij Krolewſkiey do *Liworno* iak wielka była, tak niemnieysza troſkliwość ieſt tuteyszey publiczności względem Króla, nim ſpokoyność w kraiu będzie przywrocona i kray ten zupełnie zabespieczony przeciw napadom *Francuzow*.— Mowią, iż Kròl *Sardyńſki* odprawi podroż do *Wiednia*,

z Kempten dnia 24 Października.

Mowią, iż *Francuzi* pomkneli ſię aż do *Koiru* i że woyſka Cesarſkie udały ſię ku okolicom *Lindau*, ażeby ſię powtornie przedrzeć do *Szwaycaryi*. Armia *Auſtryacka* we *Włoſzech* ma odebrać liczne poſiłki.

z Studgardu dnia 14. Października.

Dziennik woienny zawiera w ſobie naſtępuiące wyſzczegulnienie pobudek, dla których GG. *Francuzcy Muller*, i *Baraguey d'Hilliers* z rozkazu Rządu ſwego ogłoſili za nieważną neutralność *Frankſortu*, 1. Iż wiele osob magiſtratowych *Frankſorckich* utrzymywali z mieſzkańcami lewego brzegu *Renu* korrespondencyą pełną zasad aryſtokratycznych; 2. Ponieważ mieszkaiący tam *Francuzi* doświadczaią wszelkiego rodzaiu prześladowania, a na ſwe zaſkarzenie żadney ſprawiedliwości nie maią. 3. Ponieważ to miaſto we wszelkich przypadkach ſprzyia nieprzyiacielowi, tak przez ſprzedawanie żywności woyſkom w okolicach ſtoiącym, iako też przez pozwalanie zakładania tam magazynow, i przez pożyczanie pieniędzy na koszta woienne. 4. Ponieważ Dziennikarze *Frankſurtscy* pozwalaią ſobie umieszczać w ſwoie pisma wszelakie przeciwko Rządowi i armiom *Francuzkim* kłamſtwa. 5. Ponieważ magiſtrat ſprzyia potaiemnie wychodzącym przeciwko *Francyi* pismom. 6. Ponieważ magiſtrat popiera iak naydzielniey zamiary nieprzyiaciela przez utrzymywanie ſzpiegow w przyłączonych Departamentach. 7. Ponieważ cierpi u ſiebie emigrantow *Francuzkich*: 8. Ponieważ magiſtrat odwołał z *Paryża* ſwoiego Rezydenta w tym ſamym momencie gdy Dyrektoryat wyznaczył z ſwoiey ſtrony ſprawuiącego intereſſa *Francyi* w *Frankſorcie*. 9. Ponieważ. magiſtrat cierpi towarzyſtwa i kluby nieprzyiazne Prawom Rzpltey, iey Rządowi, i iego urzędnikom.

Duia 25. Października.

W okolicach *Heidesheim* i od ſtrony *Graben* zaszły dnia 22. dosyć mocne utarczki. Wieczorem część korpusu *Francuzkiego* cofneła ſię ku *Upſtadt*, reszta zaięła *Bruchsall*. Wczoray przybyły ieszcze 2. do 300. *Francuzow* do tego miaſta. *Auſtryacy* zaymuią zawsze *Heidesheim*; poſterunek hułanow w tym mieyscu znayduiących ſię, zoſtał wzmocnionym. Podług oſtatnich liſtow z okolic *Heilbronn*, *Francuzi* znayduią ſię dotąd w okolicach *Sinzheim*. Kolumna od 500. *Francuzow* pomkneła ſię przez *Waibſtadt* aż do *Wimpfen*, lecz zoſtała do *Waibſtadt* odpartą.—Podług liſtow z *Ulm*, garnizon tego miaſte do 5. tyſięcy ludzi ieſt doprowadzony. Nieprzeſtaią tam pracować około fortyfikacyow.

Dnia 26. Październiha.

Dwa regimenta kiriſſierow Ceſarſkich i Arcy-Xiążęcia *Alberta* które tu przechodziły dnia 24. obrociły ſię dnia wczorayszego ku *Knittlingen*. Woyſka *Auſtryackie* w tym mieyscu będące, udały ſię ku *Bretten*. *Francuzi* zaymuią zawsze toż samo ſtanowiſko w okolicach *Bruchsall*.— Część odwodowey artylleryi Cesarſkiey ktora przed kilku dniami przechodziła przez *Stutgard*, udała ſię ku *Tubingen*, a dziś wyruszyła poniżey.—Donoszą z *Urach* pod datą wczorayszą: „Dziś przybył do *Riedlingen* Generał *Roſſyiſki* z wiadomością, iż F. M. Xże *Suwarow* przedſiewziął przeſłać część swoich woyſk *Dunajem* do *Riedlingen* i jego okolic. Przybyli iuż tam wprzod Officerowie i Kommiſſarze *Roſſyiſcy*, którzy poczynili umowy z Urzędnikami kraiu *Alp* końcem przygotowania kwater i żywności dla woyſka.

z Manheimu dnia 28 Października.

Generał kommenderuiący *Lecourbe* powrocił tu dnia wczorayſzego po przeyrzeniu całey linii forpocztów *Francuzkich* w okolicach *Bruchsall* i *Sinsheim*.— Moſt na *Renie* w *Neckerau* dziś dokończonym zoſtanie. Stawiaią także moſt pływaiący w *Manheimie*. Glowna kwatera armii *Reńſkiey* w naszym mieście dziś ſię znayduie.— Liczne oddziały huzarow *Szeklerowſkich* pokazuią ſię czasami w *Bergſtraſſe*.

Wenecyi dnia 18. Października.

Ambaſſador *Hiszpańſki* przy konklave przybył do naszego miaſta. Ten tylko dwor przyſłał tu ſwego miniſtra; ma on zlecenie podać do kandydacyi Kardynała *Ruffo*. Oczekuiemy tu ieszcze na powrot kuryerow poſłanych do *Peterzburga* i do *Mitawy*. Kollegium Kardynałow uznaie Ludwika XVIII. za prawego Krola *Francyi*.— Mocno tu użalaią ſię nad śmiercią Generała Auſtryackiego *Alcaini*. Był on ſynem lekarza tego miaſta.— Zdaie ſię, iż przywrocenie zakonu Jezuitow w *Niemczech* nie przyidzie do ſkutku.— Liſty z *Rzymu* donoszą, iż G. Cesarſki *Frölich* założył ſwoy oboz o 10 mil od tego miaſta, i niechciał do niego przybyć, proteſtuiąc ſię przeciwko kapitulacyi *Rzymſkiey* zawartey z *Anglikami* i *Neapolitańczykami*, oświadczaiąc, iż na nie zezwolić nie może.— Gdy ſię w *Genui* dowiedziano o przybyciu Generała *Buonaparte* do *Frejus*, armia *Francuzka* powrot jego potroynym ogłoſiła z armat wyſtrzałem.

z Roveredo dnia 18. Października.

Dowiaduiemy ſię, iż *Francuzi* przez kray *Genueńſki* do *Piacenza* wkroczyli, a Pułkownik *Strauch* cofnął ſię od *Belinzone*. Zdaie ſię, iż to są ſkutki zaszłych w *Szwaycaryi* wypadkow, gdyż podług liſtow Berneńſkich *Maſſena* wzmocniwszy znacznie prawe ſkrzydło swoie zamyśla we *Włoszech* dywersyą uczynić dla G. *Championnet*.

Od granic Włoſkich d. 18. Października.

Traktat przymierza między Ceſarzem *Rzymſkim* i Krolem *Neapolitańſkim* przez Miniſtra ſtanu Barona *Thugut* i Xiążęcia *di Campochiara* na dniu 19. Maja 1798. w *Wiedniu* podpisany, ſkłada ſię z 10. Artykułow. Oba Mocarſtwa osądziły za rzecz potrzebną zapewnić ſię przeciw nowym rozruchom *Europę* i *Włochy* zagrażaiącym. Dla zoſtawania w gotowości przeciw wszelkim nieprzewidzianym wypadkom zezwolono na ciągłe utrzymywanie woyſka we *Włoszech*, to ieſt Ceſarz Jmć 60. tyſięcy ludzi, a w potrzebie 80. tyſięcy. Krol *Neapolitańſki* doſtawi 30. tyſięcy, a w potrzebie 40. tyſięcy ludzi. Jedna ſtrona bez drugiey nie złoży broni, ani pokoy bez wspolnego porozumienia nie będzie zawarty. *Neapol* przyrzeka ieszcze trzymać na morzu *Adryatyckim* 3. do 4. fregat. dla oczyszczenia go z korsarzow *Barbaryiſkich*, lub dla zaſłony transportu żywności ktore w przypadku nowey woyny Cesarz Jmć z kraiow swoich do armij *Włoſkiey* przewozic będzie. Oba woyſka w swoich działaniach będą ſię nawzaiem wspierać, mianowicie przez dywersye oſłabiaiące ſiły nieprzyiaciela. Pokoy inaczey zawartym nie będzie, dopoki wſzyſtkie poſſeſſye przez nieprzyiaciela zaięte powroconemi nie zoſtaną. Procz tego ogłoszone są Traktaty zawarte przez Krola *Neapolitańſkiego* z Dworem *Londyńſkim*, *Peterzburſkim* i *Portą Ottomańſką*,—Słychać iż *Nelson* przedſiewzmie wyprawę do *Korsyki*. — Uchwalono iuż, iż Konklawo w *Wenecyi* odbywać ſię będzie, gdyż ieszcze wiele czasu potrzeba do przywrocenia zupełney spokoyności i porządku w *Rzymie*. *Ruffo* iedzie na Konklawe.

DONIESIENIA.

Kantor tey Gazety ieſt na Ulicy Sto-Jańſkiey w Kamienicy JP. Hangla *Nro* 11. *pod znakiem* Okrętu *na pierwſzym piętrze.*— Exemplarz gr. 20.